

Augusztus 18. Szent Ilona

Ilona császárné más néven Szent Heléna. Fiának, Nagy Konstantinnak buzdítására keresztelkedett meg. 250 körül születhetett, valószínűleg a bithiniai Drepanum városban. Erre biztos adatunk nincs, de történészek ezzel magyarázzák, hogy Nagy Konstantin a várost Helenopolisznak, 'Ilonavárosnak' nevezte el, feltehetően azért, hogy megtisztelje anyja születési helyét.

Ilona egyszerű családból származott, Szent Ambrus úgy tudja, hogy apjának vendéglője volt, s Ilona is ott dolgozott. Itt ismerte meg és vette feleségül Constantius Clorus, aki 293-ban császár lett; a császárhoz már nem illett a vendéglős lánya, ezért elbocsátotta és új házasságot kötött Teodórával. 306-ban Ilona fia lépett a trónra, Nagy Konstantin néven. Fia maga mellé vette a császári udvarba, s megajándékozta a császárné címmel, úgyhogy Ilonát ettől kezdve Flavia Julia Helena Augustának hívták.

A császár szabad kezet adott anyjának a birodalmi kincstár felett, nevét és képét ráverette pénzekre. Ilona pedig ezt az új helyzetet jóra használta. Utazásai során mindenütt törődött a szegényekkel, sokakat kiszabadított a börtönből és a bányából, másokat visszahívatott a

számkivetésből.

Nem tudjuk, mikor tért meg. Caesareai Euszébiosz szerint a fia térítette meg, ezzel szemben Szent Ambrus Konstantin megtérítését tulajdonítja anyjának. Egy bizonyos: Ilona példaszerű keresztény életet élt az erények és az irgalmasság cselekedeteinek gyakorlásával. Sokszor egyszerű ruhában vegyült el a hívők között, így vett részt a liturgiában, máskor szegényeket hívott meg asztalához, és saját kezűleg szolgált föl nekik. Rendkívül okos asszony volt. Ez főleg akkor mutatkozott meg, amikor a családban egymást érték a súlyos civódások.

326-ban szentföldi zarándokútra indult. Végiglátogatta Palesztina szent helyeit, és templomokat építtetett Betlehemben az Úr születésének helye fölé és az Olajfák hegyén a Mennybemenetel helyén. A hagyomány szerint Jeruzsálemben a Golgotán megtalálta a Szent Keresztet és a szenvedés más eszközeit is.

Élete utolsó éveiben egyszerű zarándokként végigjárta a Szentföldet, ahol az Olajfák hegyén és Betlehemben templomot emeltetett. Az ő sürgetésére ásták ki a Szent Keresztet. Ilona 80 éves lehetett, amikor ismeretlen helyen meghalt. Testét Rómába vitték és a Via Labicana mentén egy kör alaprajzú mauzóleumban temették el.

Szent Ilona szórványos tiszteletét nyilvánvalóan éppen a keresztkultusz magyarázza. Az Ilona leánynév kedveltségét mellette a középkori Trója-regény Helénája és az Árgirus-mese Tündér Szép Ilonája is ihlette.

A régészek, bányászok, uralkodók védőszentje. Jelképe a feszület.

Középkori oltárai: Pest (1444), Vác (1474).

Falképei: Homoródkarácsonyfalva (XIII. század), Csetnek (Štitník), Etfelva (Turičky, XV. század), Feketeardó (Cornij Ardov, XV. század), Gömörrákos (Rákoš, 1400), Nagytótlak (Selo, XV. század).

Gótikus táblaképei: Bártfa (1524, múzeum), Berzenke (Bzinov, 1500), Besztercebánya (1509), Illés (Ilja, 1500), Kassa (Mária látogatása-oltár, 1516), Kispalugya (Paludzka, 1510, pozsonyi múzeum), Liptószentkereszt (Križ, 1510, turócszentmártoni múzeum), Lőcse (Szent Erzsébet-oltár, 1493), Ludrófalva (Ludrová, 1510), Szepeshely (Spišské Pohradie, Mária-oltár, 1480, Szépművészeti Múzeum), Szepesszombat (Spišska Sobota, Szent Anna-oltár, 1520), Zsidve (Jidveu, 1508). Ilona híres női szentek: Katalin, Borbála, Margit, Magdolna együttesében jelenik meg.

Faszobrai: Körmöcbánya (1500, múzeum), Zólyomszászfalu (Sásová, Ilona és Egyed-oltár).

A földvári bencés apátságot II. Béla alapította, nyilván felesége, Ilona védőszentjének tiszteletére. Többi későbbi patrocíniumai inkább már csak keresztnévi eredetűek: a kegyúr, templomalapító feleségének, leányának nevét örökítik meg.

Ilona önálló népi kultuszáról, hagyományvilágáról nem tudunk.

A 14. században a Székelyföldön három falu, Béta, Dobó, Vágás anyaegyháza Dobó volt. Dobó és Vágás annyira összeépült, hogy látszatra egy települést alkotnak. A vágási plébánia eredetéről az 1903-as sematizmus úgy nyilatkozik

, hogy „*erecta anta annum 1654*”. A szomszéd völgyben elterülő Béta Vágás filiája. A

reformáció idejében a falu egy része áttért az új hitre s a templom is a reformátusoké lett, majd 1630-ban Brandenburgi Katalin visszaadja a katolikusoknak. Ennek a templomnak a helyére épül 1843–1851 között a ma is látható templom, Szent Ilona tiszteletére. A korábbi templom keresztelő Szent János nevét viselte.

A Délvidéken asszonyi dologtiltó nap Ilona napja. A Muravidéken, Göntérházán nem szabad kenyeret sütni, mert aki Ilona napján süt kenyeret, az számítsa rá, hogy a kiscsibéi eldöglenek. A Bácskában kotlóültetésre, kenyérsütésre üres nap ez, azaz nem szabad kotlót ültetni, csirkét keltetni, kenyeret sütni, kemencét befűteni, mert megbetegszenek, elhullanak a csirkék.

Irodalom:

[Bácskúri Sándor ÜNNEPI KALENDÁRIUM II. Szent István Társulat, Budapest, 1977. 195-196.](#)

<http://www.romkat.ro/hu/templom/1270>

<http://www.katolikus.hu/szentek/szent130.html>

<https://www.csikajnad.ro/ilona/>

<http://katolikusokeloforuma.network.hu/blog/katolikusok-elo-kozossege-blogja/szent-ilona>

Penavin Olga: Népi kalendárium. Forum Könyvkiadó. Újvidék, 1988. 121.